

חומר למחשבה: מה
הקשר בין מעיל לספר
לימוד?

מתוך: גלגוליו של מעיל /
קדיה מולודובסקי

...הוא תפרו מעיל של
חורף
בעל סדק צר מערף,
לבחור גדליהו גוץ
שיהיה לו חם בחוץ.

רץ גדליהו בו שנתיים,
והמעיל - זהב פרווים !
עוד שנה - המעיל כאילו
עוד יותר יפה אפילו....

המזכירות הפדגוגית

לשכת המדען הראשי

עמיתים לומדים ממחקר

הנגשת חומרי לימוד לתלמידים במדינת ישראל: בין רצוי למצוי

או: גלגוליו של ספר לימוד/חומר למידה

מציגים: יואלה נבון-טרם וצוות האגף לאישור ספרים וחומרי למידה,
המזכירות הפדגוגית

מגיבים: פרופ' יורם עשת, האוניברסיטה הפתוחה
ד"ר נטע שר-הדר, מכללת ספיר ובית ספר מנדל למנהיגות חינוכית

שיעורי בית (רשות): היזכרו בספר לימוד אחד ממנו למדתם בבית הספר.
כיצד הוא השפיע עליכם? מדוע? מה היה בו? מה לא היה בו?

חפשו את הפערים ונסו לגשר ביניהם

דוגמאות לחלק מהדילמות בין הרצוי למצוי

חומרי למידה
בעידן הדיגיטלי

ספר לימוד
מודפס

ריכוזיות
אוטונומיה

רגולציה

טקסט
מורכב

מידע
חזותי

ייחוד

איחוד

מענה לשונות
בכיתה

ספר קל וקומפקטי

קידמה
טכנולוגית

חשש מסיכונים

חדשנות

מהדורת עיצוב

מדיניות
מבוססת-
עדויות

מהדורה
אחת

איכות

עלות נמוכה, מהירות

מגוון רחב

יכולת בקרה

על האגף לאישור ספרים וחומרי למידה

- **אישור חומרי למידה לתלמידים בכל תחומי הדעת, בכל המגזרים ובכל שכבות הגיל.** (חוק החינוך הממלכתי, התשי"ג-1953, סעיף 4: מי שהשר הסמיק לעניין זה מבין עובדי משרדו (בסעיף זה – הגוף המוסמך), יקבע, לעניין תכניות לימודים, את רשימת ספרי הלימוד המאושרים לשימוש במוסדות חינוך).
- **הערכה (43)**
 - הלימה לתכנית הלימודים.
 - היבטים מדעיים ופדגוגיים של תחום התוכן
 - היבטים נוספים: לשוניים, גרפיים, מגדריים-מגזריים
 - בחומרים דיגיטליים - היבטים טכנולוגיים
 - התאמת חומרי למידה לאוכלוסיות מגוונות
- **פרסום לציבור של רשימת החומרים המאושרים ומחיריהם המרביים בחוזר מנכ"ל ייעודי.**
- **האגף כולל צוות מנהלי ופדגוגי מיומן**

מה הכוונה בספרים וחומרי למידה?

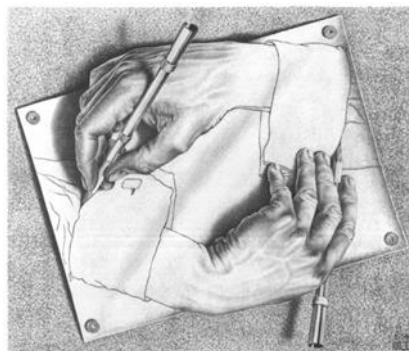
סביבת תוכן
מתוקשבת

ספר לימוד
במדיה
דיגיטלית

ספר לימוד
מודפס

רגולציה

פדגוגיה

פדגוגיה

עקרונות

- ספרי לימוד וחומרי למידה **איכותיים**
- חומרי למידה הם מרכיב **חיוני** ומהותי בתהליך ההוראה-למידה-הערכה.
- **למגוון** עשיר של חומרי הוראה ולמידה יש חשיבות רבה, שכן הוא מאפשר בחירה, העשרה והתאמה של חומרים אלה לשיטות ההוראה המועדפות על המורה ולמגוון הצרכים של אוכלוסיות התלמידים.
- עידוד כתיבת חומרי למידה לכל תכניות הלימוד בכל שכבות הגיל **ולכל** המגזרים כגון: חינוך מיוחד, חינוך חרדי, חינוך ערבי וכו'
- גיבוש **תפיסה פדגוגית-דידקטית** להערכת חומרי הלמידה בתיאום עם מנהל תחום הדעת, בחירת מעריכים חיצוניים בהתאם למדדי איכות ברורים, ליווי, מעקב ובקרה.
- כל חומר למידה מאושר, עובר תהליכי **הערכה** ברמות שונות (אינטנסיביות ואקסטנסיביות).
- הקפדה על כתיבה באיכות גבוהה של **מדריך למורה**

תכנית לימודים

מגוון חומרי למידה

מדריך למורה

מורה בוחר, מפרש, מעבד
בקיצור מלמד

בית ספר

...

מפמ"ר

תלמיד לומד

איך עושים זאת?

- למידה משמעותית
- דגש על פיתוח החשיבה
- עידוד הלמידה מתוך הקשר, רלוונטיות
- טכנו-פדגוגיה
- מיומנויות המאה ה-21
- צרכי חברה, מורה, תלמיד, תוכן
- היבטים פסיכולוגיים- יכולת הפשטה, תלמידים עסוקים בו זמנית במשימות רבות (דור ה- γ)
- הוראה משלבת תחומי דעת
- התייחסות להערכה מגוונת, מבחנים בין לאומיים
- מקורות ידע רבים
- דרכי למידה מגוונות- חקר, סביבה חוץ כיתתית, שיתופיות..
- היקף, רצף, זמן
- המטרה ברורה, סיכום, הבנת רעיונות מרכזיים בתחום התוכן

קצת שאלות

- מה מידת ההשפעה של ספר הלימוד על תהליך ההוראה?
- מה מקומו של ספר הלימוד בתהליך ההוראה- הלמידה השפעה קצרת הטווח וארוכת הטווח על המורה ועל התלמיד?
- מה הם השימושים בהם עושים מורים ותלמידים בספר לימוד?
- כיצד משפיעים מאפיינים שונים של ספר הלימוד על תהליך הלמידה? עמדות תלמידים כלפי תחום הדעת, השקפת עולם?
- השפעת חומרי למידה במדיה הדיגיטלית על הוראה- למידה

ועוד קצת שאלות

- מקומו ותפקידו של ספר הלימוד אצל מגוון מורים (מתוקשבים לעומת מסורתיים, מומחים לעומת מתמחים, מורים לדוגמה)
- הקשר בין ההורים לספרי הלימוד
- כיצד מורים בוחרים ספרים? מידת ההיכרות עם ספרי לימוד? מי הם המשפיעים?
- טקסט ארוך לעומת מידע חזותי והשפעתו על דמיון, יצירתיות
- סגנון הגשת טקסטים והכנה לחיי הבוגר
- מה מידת האובייקטיביות והסובייקטיביות משלב התכנון עד ללומד

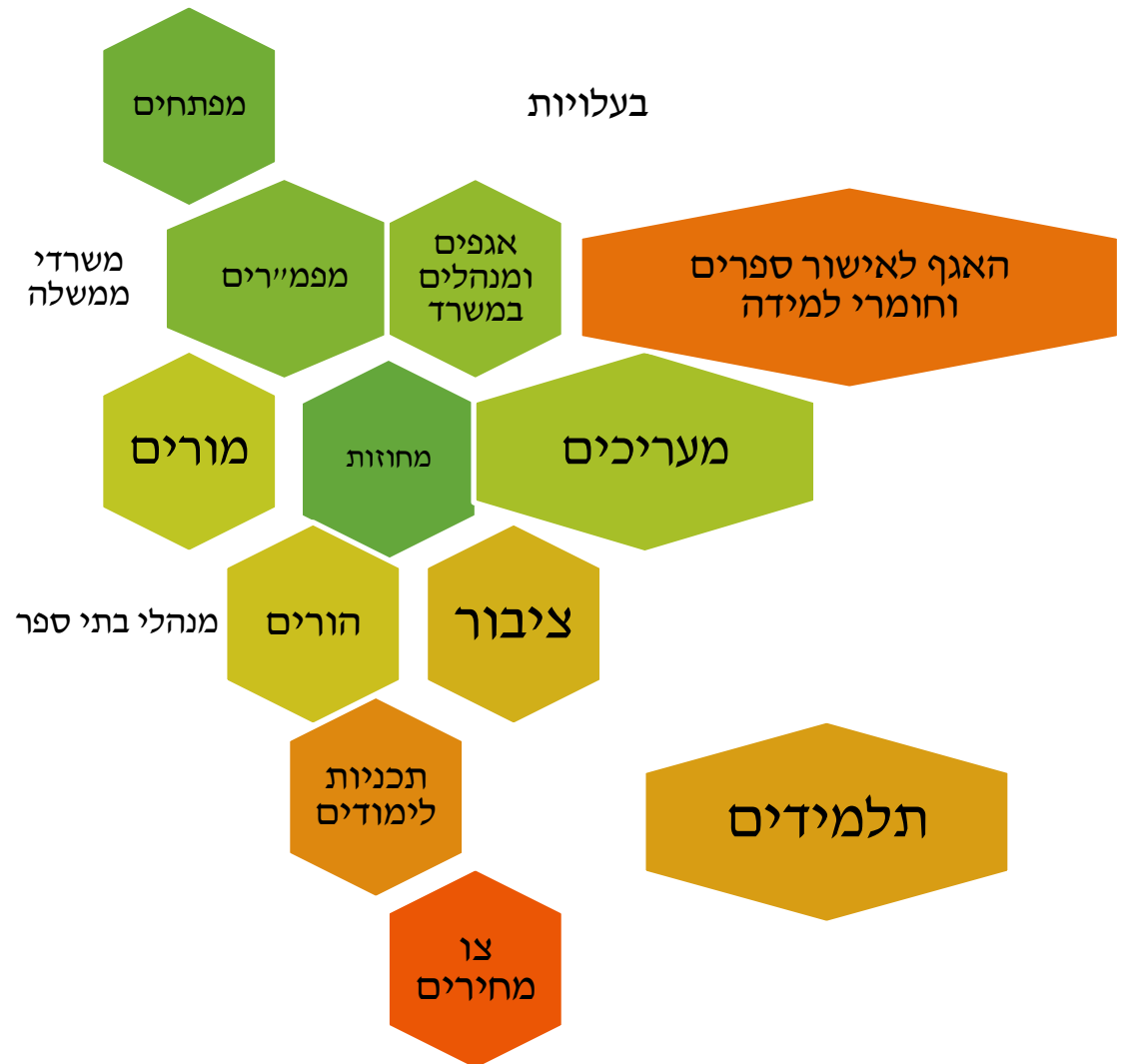
רגולציה

למען פדגוגיה איכותית

עקרונות

- למורים אין ידע, זמן, יכולת לשמור על זכויות יוצרים- מורה מוסיף, מעבד
- העלאת איכות ומבחר ספרי לימוד וחומרי למידה, מודפסים ודיגיטליים, לתלמידים ולמורים
- שקיפות – נהלים ברורים, אחידים ומפורסמים, ופרסום מחווני הערכה
- ייעול תהליכי אישור ולוח זמנים מדויק
- תמחור ספרי לימוד מודפסים ודיגיטליים
- פרסום ספרי לימוד מאושרים באופן : מדויק, ידידותי, מעודכן ושימושי (בעבודה- הרחבה)
- קשרי עבודה איכותיים עם שותפים רבים

שותפים

שותפים "קרובים"

- **מזכירות פדגוגית**

- **מנהל פדגוגי**

- תכנית השאלת ספרי לימוד

- מנהל פיקוח ואכיפה

- **מנהל מדע וטכנולוגיה**

- ספרים במדיה דיגיטלית, סביבות תוכן מתוקשבות

- **מנהל כלכלה ותקציבים**

- תמחור הספרים

דוגמאות לחלק מהדילמות בין הרצוי למצוי

ספר לימוד מודפס ← חומרי למידה בעידן הדיגיטלי

ביזור ← ריכוזיות
רגולציה ← אוטונומיה

איחוד ← ייחוד ← מידע חזותי ← טקסט מורכב

מענה לשונות בכיתה ← ספר קל וקומפקטי

קידמה טכנולוגית ← חשש מסיכונים
חדשנות מהדורת עיצוב ← מדיניות מבוססת-עדויות

איכות ← עלות נמוכה, מהירות

מגוון רחב ← יכולת בקרה

תודה